

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken 1. mai 2015:

«Gud gjør ikke forskjell på folk»

Ørje kirke

Luk 14,12-14, (Jak 2,1-9, Amos 8,4-7)

Første mai 1890 samlet arbeiderne i Halden og noen få andre byer seg til demonstrasjon og fest. Den internasjonale fagbevegelsens dag var kommet til Norge. I år feirer vi med andre ord 125-årsjubileum for 1. mai i Norge. Det samlende kravet den gangen var åtte timers arbeidsdag, åtte timers fritid og åtte timers hvile. I årene før 1890 ble åtte timers arbeidsdag regnet for å være alt for radikalt å kreve. Demonstrasjonene skjedde i et samfunn med stor sosial nød og ulikhet, der verken kvinner eller arbeidsfolk hadde stemmerett. Det betydde at det store flertallet av menneskene i Norge var ekskludert fra politisk deltagelse og innflytelse.

Landets ledende teologer så i all hovedsak med stor skepsis på den fremvoksende arbeiderbevegelsen. Gisle Johnson, den mest innflytelsesrike prestelæreren i andre halvdel av 1800-tallet, mente at i denne verden må «den fornemme kristne...ikke glemme sin stand og sin stilling i samfundet, han må anerkjenne den som grundet i en guddommelig anordning, given og anvist ham av Gud, mens hans laverestående broder ydmykt skal erkjenne sin lavere stilling som en guddommelig ordning, grundet i Guds tilskikkelse og styrelse».

Forskjellene mellom fattig og rik, mellom arbeider og embedsmenn i kirke, stat og næringsliv, er i følge denne teologien ikke først og fremst et samfunnsspørsmål, men en guddommelig ordning. De som krevde rettigheter, satte seg derfor ikke bare opp mot arbeidsgivere og embedsmenn, men mot Gud.

I etterpåklokskapens klare lys er det derfor ikke så underlig at de ledende røster i arbeiderbevegelsen ble fiendtlige til kirke og presteskap når de ble beskrevet slik av prester og kirkeledere. For det er jo alminnelige mennesker i bygd og by teologien og kirken betegnet som «laverestående» i forhold til de «fornemme» kristne.

Men både innenfor arbeiderbevegelsen og i kirken var det røster som talte og tenkte annerledes. Og først og fremst ble det helt alminnelig at vanlige mennesker både var en del av fagbevegelsen og av kirken. Verken kirkeledelsens uforstand eller religionsfiendtlige agitatorer

i arbeiderbevegelsen lyktes i å tvinge folk til å velge mellom fagorganisering og kirketilhørighet.

Folk hadde ikke stemmerett, men de kunne lese. Hans Nielsen Hauge hadde lært folk at alle mennesker uansett kjønn og sosial stand var fri til å lese og tolke Skriften og bli fylt av Åndens klarsyn.

Kanskje leste de Jakobs brev og teksten vi hørte lest. Da leste de om en helt annen oppfatning av virkeligheten enn den johnsonske embedsmannsteologien.

Jakob var gjort kjent med at den staselig kledde mannen med gullring på fingeren ble gitt langt mer positiv oppmerksomhet i menigheten enn den fattige med skitne klær. Jakob fordømmer på det sterkeste denne forakten i møte med fattige: «Dersom dere oppfyller den kongelige lov i Skriften: Du skal elske din neste som deg selv, da gjør dere rett. Men gjør dere forskjell på folk, da synder dere, og loven anklager dere som lovbrytere».

Her er ikke forskjellen mellom fattig og rik en guddommelig ordning, men en frukt av menneskets opprør mot Gud og manglende evne og vilje til å leve Guds visjon i sine liv.

Forakten for fattige tok ikke slutt med antikken. Den har fulgt menneskenes historie og kirkens liv helt til vår tid. Fagbevegelsens bidrag til å overvinne selvforakten hos dem som ble fortalt at de var laverestående i Guds husholdning, kan ikke overvurderes. Derfor er det like naturlig at Den norske kirke har forordnede gudstjenester 1. mai som 17.mai. 1. mai er arbeidsfolks frihetsdag, 17. mai er nasjonens frihetsdag.

Fagbevegelsens kamp for å overvinne forskjells-Norge har vært nødvendig for å forme det unike velferdssamfunnet vi har i Norge i dag. Den er fortsatt nødvendig i en verden der forskjellene mellom fattig og rik har økt dramatisk de siste 30 årene. Denne trenden begynner vi nå å merke også i Norge.

I en verden der forskjellen mellom fattig og rik øker, forakten for de fattige ikke er overvunnet og der fellesskapet fortsatt i for stor grad bygger på gjensidig nytteverdi, hører vi Jesu røst komme til oss gjennom århundrene i form av et enkelt, men svært radikalt råd til verten for fester: Ikke inviter dem som har nytteverdi for deg, men inviterer mennesker både du og samfunnet du lever i forakter, de fattige og uføre, lamme og blinde. De som ingen tror Gud har velsignet, men som menneskene vil gjenkjenne som meg når jeg møter dem etter min oppstandelse.

Jesus ber verten invitere til en fest som gjenspeiler den himmelske virkeligheten Jesus kjente som sin virkelighet, helt fra skapelsens begynnelse. Det er denne virkeligheten, kalt Guds rike, han er sendt til menneskene for å vise og forkynne.

I Guds rike har alle lik verdighet fordi alle mennesker er bærer av Guds bilde i verden.

I Guds rike er fellesskapet basert på nestekjærlighet og ikke gjensidig nytteverdi.

I Guds rike gis de som sliter i og med livene sine, hedersplassen.

I Guds rike vises ikke forakt for dem som er annerledes, men glede over et mangfoldig og inkluderende fellesskap.

Til Guds rike er ikke materiell rikdom adgangsbilletten, men Guds handling for oss i den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus som gir oss en plass ved festbordet slik som vi er.

Slik er det i Guds rike, og Jesus har sendt kirken for at menneskene skal se dette rikets fotavtrykk i verden.

Fremst ser alle mennesker dette utfolde seg i dåpen, slik vi også har sett det i denne gudstjenesten. Korsets tegn er det samme for alle. Formaningene er de samme for alle. Og vannet er likt for alle!

Dåpen opphever alle forskjeller vi mennesker setter mellom hverandre. Paulus beskriver det slik i Galaterbrevet: «Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus, her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, mann eller kvinne. Dere er alle en i Kristus».

Jakob minner oss om at dåpens fellesskap ikke er begrenset til å være en åndelig enhet skjult for menneskeøyne. Det har vært rikfolks håp til alle tider. Ikke minst et håp for oss i Norge som lever på det globale samfunns absolutte topp av kransekaken: Vi er både rikest, har de beste velferdsordninger, er mest demokratisk, har størst likhet mellom nordmenn, og samtidig: Storprodusent av klimautslipp som skaper fattigdom og nød for millioner.

Men det er ikke slik det er. Alle kunne den gangen se om et menneske var jøde eller greker, mann eller kvinne, slave eller fri, rik eller fattig. Det var ikke åndelige og abstrakte kategorier, men mennesker fra samfunnets hverdagsliv. Guds rike handler om en annen verden bortenfor tiden og bakenfor døden. Men Guds rikes virkelighet lar ikke vente på seg. Den treenige Gud har ikke satt seg selv i hvilemodus fram til den ytterste dag, Gud holder på hele tiden for at Guds rikets fotavtrykk kan gjenkjennes i menneskenes liv før den siste dag og før døden.

Dåpen er ankerfestet vi alltid kan vende tilbake til når vi blir fanget av tidsåndens press om prestasjon, nytteverdi og vellykkethet. Den er nemlig ikke avhengig av oss, men av Guds handling for oss. Dåpen gir oss derfor et bærekraftig fundament for livet. Den gir oss tilhørighet til andre mennesker, Gud og hele skapelsen. Dåpen viser oss at vår fremtid er et liv i fellesskap med andre og for andre. Vi er ikke vår egen lykkes smed, men bæres og bærer i fellesskap med andre.

Jesus gir oss visjonen av et annerledes fellesskap, og Jakob minner kirken på oppdraget om å være et fellesskap som blir et tegn i verden for denne Guds rikets virkelighet.

Profeten Amos legger til enda en dimensjon. Han bringer Guds rikes virkelighet ut av menighetens fellesskap og inn i samfunnet der fattige og småkårsfolk undertrykkes og blir dominert i handel og arbeidsliv av dem med makt. Guds handling i verden er ikke begrenset til kirken og kristenfolket. Gud stimulerer hele tiden alle mennesker til å arbeide for å overvinne forskjeller og reise opp mennesker som makten utbytter og forakter. Dåpens liv er alltid å forandre en urettferdig verden og søke samarbeid med alle mennesker av samme vilje. Det må også kirken gjøre.

Som Jakob sier: «Mine søsken! Dere kan ikke tro på vår Herre Jesus Kristus, herlighetens Herre, og samtidig gjøre forskjell på folk».

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir, en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.